

Statens betydelse för utvecklingen i fattiga länder

Ett problem inom utvecklingsekonomisk teori är dess oförmåga att förklara varför vissa länder utvecklas medan andra stagnerar. I denna artikel pekar Mats Lundahl och Claudio Vedovato på nödvändigheten av att analysera statens roll. Staten kan i många fattiga länder vara en kraft som genom att främja vissa grupperns intressen motverkar utveckling.

Syftet med denna artikel är att peka på nödvändigheten av att inkludera en analys av statens och intressegruppers agerande för att förklara utveckling/underutveckling. Vi skall därvid visa hur "den nya politiska ekonomin" kan tillämpas på fattiga länder.

Utvecklingsekonomins "kris"

I en artikel i Ekonomisk Debatt diskuterar Arne Bigsten [1984] utvecklingsekonomins utveckling sedan 40-talet. (Se också de Vylder [1984].) Bigsten tar i sin artikel upp ämnets oförmåga att besvara väsentliga frågor. Efter en genomgång av de modeller som dominerat utvecklingsekonomi: Harrod-Domarmodellen med sin betoning av kapitalackumulationens centrala roll för ekonomisk utveckling, debatten om balanserad och obalanserad tillväxt, Rostows stadieteori, Lewis' modell för en dualistisk ekonomi, beroende-

skolan m fl, menar Bigsten att det inte finns någon teori eller skola som kan göra anspråk på att redovisa en generell utvecklingsteori. Vi kan inte inom utvecklingsekonomins ram exempelvis förklara varför det är just Europa, Nordamerika och några få ytterligare länder som är industrialiserade och välmående eller varför Sydkorea och Kenya, som för några decennier sedan var ungefär lika fattiga, nu skiljer sig kraftigt åt vad gäller inkomstnivå. Enligt Bigsten är det svårt att utifrån renodlat ekonomiska resonemang förstå dessa skillnader och man måste kanske inbegripa sociala och kulturella faktorer i analysen.

Tillväxtens "politiska ekonomi"

Samma otillräcklighet karakteriserar till stor del nationalekonomins förmåga att förklara skillnader i tillväxttakt mellan industriländer. Den amerikanske ekonomen Mancur Olson [1982, 1983] påtalar denna brist hos den gängse teorin och kritiserar de *ad hoc*-betonade förklaringar till dessa skillnader som ofta framförs av både fack- och lekmän. Till sådana *ad hoc*-förklaringar hör exempelvis argumentet att den höga tillväxttakten i Japan och Västtyskland under efterkrigstiden är

*Docent MATS LUNDAHL och
fil dr CLAUDIO VEDOVATO är
båda verksamma vid Nationaleko-
nomiska institutionen vid Lunds
universitet.*

ett resultat av den ovanliga flitighet dessa länders befolkningar besitter medan Storbritanniens låga tillväxttakt kan förklaras med brittenas starka preferenser för fritid. Men, menar Olson, i så fall glömmet man att Storbritannien hade den snabbaste tillväxttakten under nästan ett århundrade. Det kan därför knappast påstås att ovanligt starka preferenser för fritid skulle vara ett inneboende kulturellt drag hos brittena.

Olson vill ersätta dessa och andra *ad hoc*-förklaringar med en "tillväxtens politiska ekonomi". Grundvalen för denna är Olsons eget bidrag till teorin om intressegruppers beteende framlagd i hans välkända bok *The Logic of Collective Action* [1965]. Olson diskuterar där förekomsten av organisationer som syftar till att främja en grupp företag eller individers gemensamma intresse. Sådana organisationer ger samma förmåner till alla i gruppen om den lyckas i sitt uppsåt. Om en fackförening lyckas få upp lönen för en viss kategori får *alla* arbetare inom denna kategori löneförhöjning. Detta innebär att organisationen tillhandahåller en för gruppen *kollektiv* nytthet, d v s om en individ får en fördel av en åtgärd får *alla* samma fördel.

Frågan är då hur dessa intressegrupper växer fram och hur starka de kan förväntas vara. En viktig slutsats är att individer har starkare incitament att agera för en viss åtgärd ju färre individer organisationen omfattar. Ju större grupp desto mindre andel av resultatet erhåller den individ som gör en personlig insats. Detta innebär att rationella nyttomaximerande individer har svaga incitament att satsa tid och pengar för att en stor grupp skall erhålla en kollektiv nytthet. Endast om man har *selektiva* incitament, d v s om det förekommer någon form av diskriminering mellan dem som bidrar till att erhålla en sådan nytthet och dem som inte bidrar, kan man få individer i större grupper att agera för ett gemensamt intresse.

En implikation av detta resonemang är

att vissa intressen aldrig kommer att bli företrädda av någon organisation eller endast av mycket svaga sådana. Olson nämner stora grupper som konsumenter, skattebetalare och arbetslösa som exempel. En annan implikation är att även de grupper som kan organiseras inte kommer att göra detta förrän lång tid efter det att ett gemensamt intresse uppstått. Här kommer vi till "kärnan" i Olsons tillväxtteori. Ju längre ett samhälle varit stabilt – fritt från krig och revolutioner etc – och haft demokratiska fri- och rättigheter, bl a organisationsfrihet, desto större är chansen att ett stort antal intresseorganisationer har uppstått och dessutom hunnit växa sig starka.

Eftersom det finns en konflikt mellan intressegruppers agerande och samhälls-ekonomi i stort kommer detta samhälle att ha låg tillväxttakt. I Storbritannien, som enligt Olson upplevt den längsta perioden utan diktatur, invasion eller revolution, har intressegrupperna vuxit sig starkast: fackföreningar, yrkessammanslutningar, starka jordbruksintressen och ett stort antal handelssammanslutningar. Detta bör ha dragit ned den brittiska ekonomins tillväxttakt. I Japan och Västtyskland bröts intresseorganisationerna sönder dels av diktaturerna, dels av ockupationsmakternas politik efter krigsslutet, vilket bidrog till dessa länders tillväxt under efterkrigstiden.

Ovanstående är i korthet Olsons nya tillväxtteori. Även om Olson diskuterar industrialiserade länder kan vissa element av hans analys tillämpas också på fattiga ekonomier.

Ineffektivitet "regel"

Den ekonomiske historikern Douglass North använder flera av Olsons idéer i sin analys av ett antal ekonomisk historiska problem i sin uppmärksammade bok *Structure and Change in Economic History* [1981]. Ett viktigt argument i denna bok är att ekonomisk ineffektivitet är *re-*

gel snarare än undantag i historien. Detta argument bygger dels på en teori för statens motivation och agerande, dels på betydelsen av transaktionskostnader.

I den välfärdsekonomiska traditionen har staten setts som en positiv agent som kunnat rätta till marknadsimperfectioner som t ex externa effekter. Denna "positiva" syn på statens roll har också präglat mycket av utvecklingslitteraturen. Synen har i allt högre grad ifrågasatts, bl a genom *public choice*-ansatsen, men North går ännu längre och hävdar att staten vanligtvis är ett instrument för en viss grupp och därmed oftast genererar ineffektivitet.

North särskiljer två generella förklaringar till statens uppkomst: den kontraktsteoretiska och den som ser staten som ett plundringsinstrument (predatory state). Den förra anammas av många neoklassiska ekonomer eftersom den kan ses som en förlängning av teorin om det fria bytet. Den kontraktsteoretiska ansatsen förklarar således framväxten av "effektiva" egendomsrättsförhållanden som genererar ekonomisk tillväxt. Plundringsansatsen ser staten som ett instrument för en grupp eller klass att öka sin egen välfärd.

Denna definition av staten är naturligtvis kontroversiell, men en granskning av det faktiska maktutövandet ger stöd för att staten i många länder använts som ett redskap för egenintresset av den grupp som innehar makten.

Låt oss anta att vi har en plundrarstat. Vi kan då enligt North förvänta oss att staten genererar egendomsrättsförhållanden, regler som styr ekonomiska agenter, som är *ineffektiva* i den bemärkelsen att de hämmar ekonomisk tillväxt. Men varför sker detta? Skulle inte en plundrarregim vara intresserad av en så stor nationell "kaka" som möjligt för att sedan genom beskattning eller annorledes maximera sina inkomster? Här kommer transaktionskostnadernas betydelse in. Det finns påtagliga transaktionskostnader i

samband med beskattning: mätkostnader, exempelvis kostnaden att uppskatta beskattningsbar produktion i jordbruket, och insamlingskostnader (som kan vara speciellt höga om skattebetalarna är ovilliga att erlägga sina skatter). Staten kommer därför att befrämja aktiviteter som kostar mindre att beskatta, dvs som har lägre transaktionskostnader.

För att illustrera detta kan vi ta ett av Norths exempel. Den spanske kungen Alfonso X ("den vise") som regerade mot slutet av 1200-talet, behövde pengar för att finansiera kriget mot morerna. (Se också Vicens Vives [1969].) Han fann det enklare att beskatta boskap än producerande småbönder och befrämjade framväxten av ett boskapsägande gille, *la Mesta*, som var enkelt att beskatta. Dessa boskapsägare fick stora privilegier. Bl a fick man förflytta boskapshjordarna över spansk mark varhelst man ville och man var skyddad av statens armé. Dessa rättigheter hindrade ett effektivt jordbruk (en större och samhällsekonomiskt viktigare näring än boskapsskötsel) att växa fram eftersom en bonde alltid riskerade att få sin mark skövlad och sönderbetad av *Mestans* boskap. Motivationen för produktiva insatser och för investeringar minskade. Systemet gav emellertid kungen påtagliga och säkra inkomster.

Förekomsten av transaktionskostnader kan alltså enligt North leda till att egendomsrättsförhållanden som genererar högre samhällsekonomisk effektivitet ger regimen mindre inkomster. Hans slutsats är att ineffektiva egendomsrättsförhållanden varit *regel* snarare än undantag i historien.

North bygger på Olson såtillvida att Olsons teorier kan förklara varför motivationen att förändra egendomsrättsförhållanden är starkast för regimen. En makt-havare har starka incitament att genomdriva förändringar av rättsförhållanden till sin egen fördel eftersom få individer delar på förbättringens frukter. Stora samhällsgrupper, som exempelvis de

spanska jordbrukarna i exemplet ovan, möter just det problem som Olson menar gör det svårt för stora organisationer att vara effektiva eller att överhuvudtaget bildas. Den enskilde individens andel av den kollektiva vara hans egen insats kan bidra till att frammana är liten om gruppen är stor. Detta förklarar varför "ineffektiva" lösningar som drabbar stora samhällsgrupper kan fortleva.

Plundrarstaten i fattiga länder

Norths resonemang kan tillämpas på ett underutvecklat land där majoriteten av arbetskraften utgörs av fattiga bönder. Även vid en flyktig betraktelse av regimer i fattiga länder kan man se att många av dessa regimer skulle kunna karakteriseras som plundrarstater i den bemärkelsen att härskarnas primära intresse tycks vara att berika sig själva och sina anhängare.

Det räcker med att nämna exempel som Bokassa i Centralafrikanska kejsardömet, Amin i Uganda, Mobutu i Zaire, Somoza i Nicaragua, Trujillo i Dominikanska Republiken och Duvalier i Haiti. Men exemplen skulle lätt kunna mångdubblas med mindre namnkunniga och spektakulära härskare. Fenomenet, som inte analyserats i någon nämnvärd utsträckning av ekonomer, har rönt uppmärksamhet av statsvetare och sociologer. Exempelvis menar Stanislav Andreski [1966] att i alla latinamerikanska länder har enorma förmögenheter samlats ihop genom korruption och genom användande av statsapparaten för egna syften. Andreski kallar denna typ av verksamhet "kleptokrati" och hävdar att de latinamerikanska diktatorerna är de största kleptokraterna i världen.

I studier av Haiti och Dominikanska Republiken har vi kunnat påvisa att de olika regimernas primära intresse har varit att utnyttja statsapparaten för egen vinning. Väpnade konflikter om makten har alltså varit konflikter om rätten att beskatta, konfiskera mark, stifta lagar

etc, allt i syfte att gynna den egna gruppen.

Från det att Dominikanska Republiken blev oberoende år 1844 tills landet ockuperades av USA år 1916 bytte det president nästan 50 gånger och ett trettiotal revolutioner ägde rum. Den sittande presidenten använde alla medel som kontrollen av staten medförde till att gynna den grupp som stödde honom och till att berika sig själv. Han plundrade bönder, tryckte sedlar, tog upp stora utländska lån etc för att nå personliga mål: politisk överlevnad och rikedom.

Under den amerikanska ockupationen mellan 1916 och 1924 avväpnades de olika beväpnade grupper som hade slagits om makten och ersattes av en centraliserad och välorganiserad armé. Befalet över denna armé övertogs av Rafael Trujillo efter det att amerikanerna lämnat landet. Genom sin kontroll över armén kunde Trujillo bli landets diktator och obestridd härskare och lyckades stanna kvar vid makten fram till år 1961. Termen plundrarstat beskriver väl hans styre. Trujillo samlade enorma ekonomiska resurser under sin egen och sin familjs kontroll. Han konfiskerade stora landarealer, kontrollerade upp till tre fjärdedelar av industrin och lyckades ackumulera en förmögenhet som lär ha motsvarat omkring 800 miljoner dollar. (Se Vedovato [1985].)

I Haiti utvecklades precis samma slags mönster som i Dominikanska republiken under exakt samma tidsperiod. Från det att president Jean-Pierre Boyer störtades år 1843 tills den amerikanska marinkåren gjorde slut på inbördesstriderna, 1915, lyckades en enda president sitta hela sin konstitutionella period. Fyra andra dog en "naturlig" död under ämbetsperioden. De övriga sjutton presidenterna avsattes alla på mer eller mindre våldsamma sätt. Under denna tid ägde över hundra mer eller mindre lyckade kupp- och revolutionsförsök rum.

Senare halvan av 1800-talet karakteriseras i Haiti av en rad härskare som i valet

mellan att snabbt tömma statskassan och eventuellt bli utkastade av en rivaliserande klick å ena sidan och ett längre regeringsinnehav baserat på en polisstat å den andra i regel föredrog det förra alternativet. Mönstret har fortlevt med vissa modifierationer, även efter det att den amerikanska ockupationen avslutades, 1934. Presidenter som Paul Magloire (1950–56) och François Duvalier (Papa Doc) (1957–71) lyckades lägga sig till med betydande förmögenheter, uppskattningsvis 10–30 respektive 100–150 miljoner dollar (Lundahl [1985]).

Konsekvenser

Man kan alltså dra slutsatsen att i många u-länder kan staten karakteriseras som ett rent plundringsinstrument. Vad får då detta för konsekvenser för den ekonomiska utvecklingen?

Man kan först konstatera att ekonomisk utveckling ofta *inte* varit målet för regimer i fattiga länder, i motsats till vad ekonomer vanligtvis brukar anta i sina analyser. Regimernas främsta intresse, vid sidan av den uppenbara ambitionen att stanna vid makten, har varit att främja den snäva grupp man företräder. Makt-havarna försöker maximera gruppens inkomster t ex via lagstiftning, beskattning och konfiskering oavsett vilka konsekvenser detta får för nationalinkomsten.

Man kan i detta sammanhang peka på flera faktorer som hindrar ekonomisk utveckling. För det första hamnar statliga budgetmedel, som skulle kunnat användas för produktiva ändamål, i stor utsträckning i privata fickor. För det andra kommer i en instabil situation, där rivaliserande grupper slåss om makten, kapitalbildningen att hämmas. En investerare har under sådana förhållanden inga garantier för att han själv skall kunna njuta av investeringens avkastning. Sparande i improduktiva former, t ex guld och juveler, uppmuntras. För det tredje går mycket resurser åt till "revolutionära" aktivi-

teter. Både de som vill behålla makten och de som vill komma åt den tvingas satsa stora kvantiteter materiella och mänskliga resurser på en våldsapparat (Tullock [1974]). Sådana aktiviteter tillhör gruppen "direkt improduktiva, vinstsökande aktiviteter" (Bhagwati [1982]), d v s de kan vara lönsamma för de individer som satsar resurser på dessa men de bidrar inte till ökad produktion av varor och tjänster som medborgarna efterfrågar. Omfattande korrupktion, stöld etc leder till att ekonomin snedvrids så att samhällets förmåga att frambringa varor och tjänster minskar.

Diskriminering av jordbruket

Ett exempel på att transaktionskostnader kan vara mycket betydelsefulla för att förklara varför en regim främjar samhälls-ekonomisk ineffektivitet kan hämtas från u-ländernas jordbruk. Denna sektor, där majoriteten av befolkningen är sysselsatt, är vanligen mycket underutvecklad, även om vissa delar, t ex exportjordbruk och storgods, kan vara synnerligen utvecklade. Ofta dominerar en rudimentär teknologi, där de viktigaste redskapen utgörs av en hacka eller spade, och där insatsvaror som gödsel och bekämpningsmedel används i mycket begränsad utsträckning (Reynolds [1975]).

Jordbrukets stagnation är för många u-länder det kanske allvarligaste utvecklingsproblemet. Trots sektorns uppenbara betydelse har många regimer fört en politik som klart missgynnat jordbruket, t ex genom en jordpolitik som lett till en mycket ojämn fördelning av markägandet, vilket bl a medfört underutnyttjande av jorden på de stora egendomarna (Griffin [1974], Lundahl [1984]), genom snedvridning av kapitalmarknaden, så att jordbruket missgynnas vad gäller möjligheten att erhålla krediter, och genom en prispolitik som syftar till att hålla priserna på jordbruksprodukter nere. (Se exempelvis Little, Scitovsky och Scott [1970].)

Offentliga satsningar på skolor, sjukvård och infrastruktur har prioriterat städerna på landsbygdens bekostnad (Lipton [1976]).

Dessa snedvridningar har observerats och kritiserats av många ekonomer men relativt få har försökt förklara hur det kan komma sig att regimer på detta sätt missgynnat denna ur samhällsekonomisk synvinkel så betydelsefulla sektor. Tar man emellertid hänsyn till förekomsten av transaktionskostnader kan man visa att en regim som vill maximera sina egna inkomster ofta inte är intresserad av att gynna den del av jordbruket som producerar i första hand för inhemsk konsumtion.

Om det inte existerade några transaktionskostnader skulle en politik som stimulerade jordbruket kunna vara lönsam för regimen eftersom man då kostnadsfritt skulle kunna beskatta jordbruksproduktionen. Men i praktiken medför beskattning av jordbruket i fattiga länder stora kostnader. Bönderna är vitt utspridda, kommunikationerna är dåliga och man har små möjligheter att lagra jordbruksvaror. Att försöka samla in skatt (in natura om marknadssystemet är svagt utvecklat) kommer därför att bli mycket dyrt. Kontrollkostnaderna kommer att bli mycket stora. Bönderna kan till exempel förväntas försöka gömma sin produktion. I sådana länder har man ofta inte beskattat bondejordbruket direkt och systematiskt. Kopplingen mellan böndernas produktion och makthavarnas inkomster har därför varit mycket svag, vilket förklarar det ringa intresset för bondejordbruket i många länder.

Däremot har staten ofta uppmuntrat exportjordbruket. Detta har man kunnat beskatta genom exempelvis exportavgifter. Transaktionskostnaderna är här betydligt lägre. Produkter som skall exporteras måste exempelvis föras till en utskeppningshamn där de tämligen lätt kan registreras och beskattas. Staten kan också genom tullavgifter beskatta den import

som blir möjlig med intäkterna från exportjordbruket. (Om indirekt beskattning i u-länder se Due [1970].)

Olsons teori om intressegruppers framväxt kan förklara varför bondesektorn, trots den ofta uppenbara diskrimineringen, inte organiserat sig för att försöka förbättra sina villkor. Bönder i u-länder revolterar sällan. (Se dock Wolf [1971].) Ju större en grupp är, desto svagare incitament har en individ att satsa pengar eller arbete för att erhålla en för gruppen kollektiv nytthet om det inte finns selektiva incitament. Bönderna är i u-länderna en *stor* grupp, vilket ger den enskilde bonden en mycket liten andel av den kollektiva nyttheten.

Det är dessutom svårt att skapa *selektiva* incitament. Om exempelvis en bondeorganisation lyckas tillkämpa sig högre jordbrukspriser är det svårt att utesluta icke-medlemmar från denna förmån. Dessutom är bönder ofta isolerade, möts sällan och har därför svårt att organisera sig. Olson [1983] s. 17] menar att även i ett så utvecklat land som USA tog det mycket lång tid innan det bildades en intresseförening med nämnvärd styrka för jordbrukare. Olsons resonemang kan alltså hjälpa till att förklara varför regimer i u-länder i så hög utsträckning kunnat diskriminera en majoritet eller åtminstone en betydande del av befolkningen.

Det är naturligtvis inte enbart förekomsten av transaktionskostnaderna som förklarar ineffektivitet av det slag vi pekat på. Regimer är inte bara intresserade av att erhålla inkomster utan också av sin överlevnad. Detta innebär exempelvis att man har svårt att beskatta grupper som är politiskt viktiga. Exempelvis vore en beskattning av jordinnehav i allmänhet troligtvis möjlig att administrera till inte alltför höga kostnader (Wald [1959]). På grund av jordägarnas stora politiska makt är detta emellertid i praktiken ofta politiskt omöjligt. "Snedvridningar" kan ofta förklaras med att staten tvingas gynna politiskt betydelsefulla grupper. Våld eller

hot om våld är ett viktigt instrument som staten kan ta till mot vissa intressegrupper som reser krav på förändringar (Huizer [1973]). Just hot om våld från en militärt och polisiärt stark stat kan passivisera bönder till att inte försöka kräva förändringar i den förda politiken.

Varför lyckas vissa?

Av diskussionen ovan kan man dra slutsatsen att samhällsekonomisk "ineffektivitet" är något man kan förvänta sig karakterisera många länder. Regimer som endast är intresserade av sin egen välfärd, i form av överlevnad och förmögenhet, har ofta incitament att befrämja egendomsrättsförhållanden och en ekonomisk-politisk lagstiftning som inte befrämjar ekonomisk och social utveckling. Det råder alltså ofta en konflikt mellan regimens intresse och samhällsekonomin i stort.

Mot denna bakgrund framstår stora delar av planeringsdebatten under 50- och 60-talen som tämligen naiv. Utgångspunkten var vanligtvis att u-landsregimer antogs vara intresserade av befolkningens välfärd och därför önskade ekonomisk och social utveckling. Ekonomerna såg då som sin roll att finna den "bästa" utvecklingsstrategin som altruistiska regimer sedan förväntades genomföra i praktiken. Med ett annat synsätt på staten skulle säkert analysen sett mycket annorlunda ut.

Det återstår då att försöka förklara varför vissa länder varit så framgångsrika. Bigsten nämner Sydkorea och till samma grupp hör exempelvis Taiwan. Neoklassiska ekonomer har vanligtvis pekat på att dessa länder satsat mycket på en export- och marknadsinriktad strategi. Men i enlighet med resonemanget ovan kan man förvänta sig att statens natur och agerande i allmänhet varit av avgörande betydelse. Regimerna har i hög utsträckning stimulerat ekonomisk tillväxt. Frågan är då varför dessa regimer i motsats till många andra varit intresserade av tillväxt.

En förklaring skulle kunna vara att på grund av kulturella, religiösa eller ideologiska faktorer har makthavarna i dessa länder altruistiska mål. Detta är emellertid osannolikt. Det är rimligt att anta att även i Sydostasien har makthavare varit intresserade av överlevnad och inkomster. Att politisk överlevnad är ett viktigt mål kan man ju se av det faktum att ingen politisk grupp som skulle kunna konkurrera om makten av regimerna tillåts verka i länder som Sydkorea, Taiwan och Singapore. Om det är rimligt att anta att makthavarna haft samma mål som regimer i andra u-länder måste skillnaden i ekonomisk framgång förklaras av andra faktorer. Speciella politiska och institutionella förhållanden kan ha tvingat regeringarna att stimulera ekonomisk tillväxt men vi vet helt enkelt för lite på denna punkt. En hypotes som framförts för att förklara de sydkoreanska makthavarnas intresse för tillväxt är att de inför befolkningen velat visa sig framgångsrikare än den kommunistiska grannen i norr (Bergsman [1979]).

Givet att regimerna varit intresserade av tillväxt kan man emellertid peka på några faktorer som bidragit till den snabba utvecklingen. Både Taiwan och Sydkorea har erhållit omfattande amerikansk hjälp. Mellan 1953 och 1958 motsvarade t ex hjälpen till Sydkorea 15 procent av detta lands BNP (Bergsman [1979]). Under ledning av amerikanska rådgivare bedrevs en skolpolitik som medförde en kraftig ökning av utbildningsnivån. Länderna har karakteriserats av politisk stabilitet, vilket gett ekonomiska aktörer trygghet, och de har samtidigt varit starka diktaturer som hindrat framväxten av intressegrupper som fackföreningar.

Taiwan och Sydkorea skiljer sig från andra u-länder bl a genom att båda genomfört ganska vittgående jordreformer som varit starkt bidragande till både jämnare inkomstfördelning och snabbare tillväxt av jordbruksproduktionen. Reformerna tycks ha kunnat genomföras

dels som konsekvens av speciella politiska omständigheter, dels på grund av det auktoritära styrelseskicket. Att genomföra jordreformer i u-länder med demokratiskt styrelseskick är en nästan hopplös uppgift. Chiang Kai Shek genomförde jordreformen i Taiwan mycket snart efter förlusten mot kommunisterna och reformen underlättades av att han inte hade några politiska bindningar till öns storgodsägare. Dessutom hade japanerna under ockupationen av Taiwan kringskurit storgodsägarnas jordägande och allmänt försvagat denna samhällsklass.

Olson menar att en viktig konsekvens av den japanska ockupationen av Taiwan var att den slog sönder existerande intresseorganisationer och hindrade framväxten av nya. Detta anser han vara en viktig faktor bakom Taiwans snabba tillväxt. Det måste dock än en gång poängteras att vi vet alltför lite om dessa faktorer men en analys av statens och intressegruppernas agerande i dessa länder skulle kanske kunna kasta visst ljus över frågan om varför de varit så framgångsrika.

Slutsatser

Det är nödvändigt att inkludera en analys av staten och dess agerande i studier av ekonomisk utveckling. I många fall tycks statens agerande direkt ha hämmat utvecklingen. Rationella, själviska nytto-maximerande härskare har haft starka incitament att "snedvrída" ekonomin. I analogi härmed är rimligtvis statens handlande en viktig faktor för att förklara utveckling i framgångsrika länder. Att förklara skillnaden i regimers beteende blir i detta perspektiv en viktig uppgift för utvecklingsekonomer, som då måste överskrida gränsen till andra akademiska discipliner.

Referenser

Andreski, S., [1966], *Parasitism and Subversion: The Case of Latin America*. Weidensfeld and Nicholson, London
 Bergsman, J. [1979], "Growth and Equity in Semi-

Industrialized Countries", *World Bank Staff Working Paper*, No. 351, Washington, D.C.
 Bhagwati, J.N., [1982], "Directly Unproductive, Profit-Seeking Activities", *Journal of Political Economy*, Vol 90, October
 Bigsten, A. [1984], "Ekonomisk utveckling i fattiga länder - en teoriöversikt", *Ekonomisk Debatt*, Årg 12, nr 1
 De Vylder, S., [1984], "Utvecklingsteorier och utvecklingsstrategier igår och idag", i C. Andersson, L. Heikensten, och S. de Vylder, red. *Bistånd i kris*. Liber Forlag, Stockholm
 Due, J.F., [1970], *Indirect Taxation in Developing Countries*. Johns Hopkins Press, Baltimore och London
 Griffin, K. [1974], *The Political Economy of Agrarian Change. An Essay on the Green Revolution*. Macmillan, London och Basingstoke
 Huizer, G., [1973], *Peasant Rebellion in Latin America. The Origins, Forms of Expression, and Potential of Latin American Peasant Unrest*. Penguin, Harmondsworth
 Lipton, M., [1976], *Why Poor People Stay Poor. A Study of Urban Bias in World Development*. Temple Smith, London
 Little, I., Scitovsky, T., and Scott, M. [1970], *Industry and Trade in Some Developing Countries*. Oxford University Press, London
 Lundahl, M. [1984], "Jord och fattigdom i Latinamerika", *Ekonomisk Debatt*, Årg 12, nr 8
 Lundahl, M., [1985], "Government and Inefficiency in the Haitian Economy: The Nineteenth-Century Legacy", i M.B. Connolly och J. McDermott, red. *The Economics of the Caribbean Basin*. Praeger, New York
 North, D., [1981], *Structure and Change in Economic History*. W.W. Norton, New York och London
 Olson, M., [1965], *The Logic of Collective Action*. Harvard University Press, Cambridge, Mass. och London
 Olson, M., [1982], *The Rise and Fall of Nations: Economic Growth, Stagflation and Social Rigidities*. Yale University Press, New Haven och London
 Olson, M., [1983], "The Political Economy of Comparative Growth Rates", i D. Mueller, red. *Political Economy of Growth*. Yale University Press, New Haven och London
 Reynolds, L.G. [1975], "Agriculture in Development Theory: An Overview" i L.G. Reynolds, red. *Agriculture in Development Theory*. Yale University Press, New Haven och London
 Tullock, G. [1974], *The Social Dilemma. The Economics of War and Revolution*. University Publications, Blacksburg
 Vedovato, C., [1985], *Politics, Foreign Trade and Economic Development in the Dominican Republic*. Studentlitteratur, Lund
 Vicens Vives, J., [1969], *An Economic History of Spain*. Princeton University Press, Princeton
 Wald, H.P., [1959], *Taxation of Agricultural Land in Underdeveloped Countries. A Survey and Guide to Policy*. Harvard University Press, Cambridge, Mass.
 Wolf, E.R., [1971], *Peasant Wars of the Twentieth Century*. Faber and Faber, London